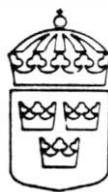

Motion till riksdagen

1989/90:N78

av Per-Ola Eriksson m.fl. (c)
med anledning av prop. 1989/90:153

Värdepappersfonder

Mot.
1989/90
N78

Avregleringen av de finansiella marknaderna har fortgått under hela 80-talet. Den successiva internationella finansiella integrationen har bidragit till att effektivisera kapitalmarknaden. Kreativiteten och omfattningen av de finansiella innovationerna har varit och är betydande. Nya värdepapper som ersatt eller kompletterat traditionell bankupplåning, tillkomsten av penningmarknaden har utgjort ett viktigt led i utvecklingen av kreditmarknaden. Bankcertifikat, företagscertifikat, statsskuldsväxlar, riksobligationer och derivatinstrument som optioner och terminer utgör alla exempel på instrument som bidragit till en effektivare och bättre fungerande kapitalmarknad.

Nya finansiella institut har dessutom vuxit fram och gränserna mellan olika slag av institut har successivt suddats ut. Exempel på detta är tillkomsten av penningmarknadsinstitut, kreditförsäkringsbolag, rentingbolag samt olika former av kollektiva former för sparande i företrädesvis aktier och obligationer. Ett annat område utgörs av den pågående harmoniseringen av regelverk och integrationen mellan bank- och försäkringsbranscherna. Med säkerhet befinner vi oss än så länge här bara i ett inledningsskede i den pågående finansiella integrationen.

Avgörande för den pågående utvecklingen är också valutaregleringens avskaffande och de ökade möjligheterna för direktinvesteringar utomlands utan valutarestriktioner.

Aktiefonderna

Tillkomsten av 1974 års aktiefondslag utgjorde ett led för att öka möjligheterna för en bred allmänhet och småsparare att med begränsad riskexponering och större riskfördelning spara i aktier. Utgångspunkten för lagens tillkomst var behovet av att skydda dem som investerar i aktiefonder. En grundförutsättning var att lagen skulle undanta de enskilda investerarna från personligt ansvar för fondens skulder i samband med verksamheten. Områden som därför regleras i aktiefondslagen är fondens fristående roll i förhållande till förvaltande bolag, att de enskilda spararna i fonden betraktas som gemensamma ägare av däri ingående värdepapper, ett visst minsta aktiekapital för fondbolaget samt regler för förvaringen av fondegodomen.

En form av aktiefonder – aktiesparfonder – infördes 1979 genom att möjlighet gavs att skattespara med vissa skatteförmåner i aktier. Syftet var att

stimulera allmänheten att spara i aktier och att tillföra svenskt näringsliv ytterligare riskkapital.

1983 infördes allemanssparandet i syfte att främja ägarspridning och motverka makt- och ägarkoncentration i näringslivet. Detta skulle ske genom att antalet fonder skulle öka och att deras ägande skulle begränsas.

Antalet aktiefonder uppgår idag till ca 300 där huvuddelen utgörs av vanliga aktiefonder. Dessa är av olika slag och med skiftande inriktning såsom penningmarknadsfonder, obligationsfonder, räntefonder och avkastningsfonder.

Internationella utvecklingen

Utvecklingen internationellt går mot att skapa enhetliga regler även på värdepappersmarknaden. Inom Europeiska Gemenskapen pågår en samordning sedan 1985 avseende regler för kollektiva investeringar i överlåtbara papper.

Ny lag om värdepappersfonder

I regeringens proposition 1989/90:153 om värdepappersfonder föreläggs riksdagen förslag till en ny aktiefondslag benämnd lag om värdepappersfond. Bakgrunden till förslaget är behovet av en anpassning av aktiefondsreglerna till dagens avreglerade kapitalmarknad och till minimikraven inom EG.

Centerpartiet kan i huvudsak acceptera propositionens förslag om en minskad detaljstyrning av fonderna, en friare placeringsinriktning och riskprofil samt utvidgade placeringsmöjligheter för fonderna. Detsamma gäller såväl förslaget om att ge utländska rättssubjekt rätt att äga svenska fondbolag liksom de skärpta kraven på ökad information. Endast registrerade fonder föreslås därför få tillstånd att driva fondverksamhet. Lagregleringen av aktiesparfonder upphävs.

En fungerande kapitalmarknad viktig för näringslivet

Tillkomsten av aktiefondslagen 1974 innebar att ökade möjligheter för småsparare och allmänhet att med relativt begränsad riskexponering och betydande riskfördelning spara i aktier. Utvecklingen av aktiesparfonderna och allemansfonderna har sedermera haft liknande syfte. En kombination av ökat hushållssparande med en ökad tillgång till riskkapital för näringslivet är målsättningar som än idag har högsta aktualitet.

I synnerhet gäller detta riskkapitalförsörjningen för små och icke börsnoterade företag. Hittills har de mindre och medelstora företagen i hög grad varit hänvisade till den traditionella kreditmarknaden för sitt kapitalbehov. Avsaknaden av en fungerande riskkapitalmarknad för dessa har utgjort en allvarlig hämsko för tillväxten och förnyelsen i svenskt näringsliv. Kombinationen ett stigande ränteläge med ett skatte- och avgiftssystem som missgynnar dessa företag har varit en orsak till den låga produktivitetsutvecklingen.

Tvärt emot situationen för de mindre och medelstora företagen har avregleringen och förnyelsen av kapitalmarknaden under det gångna decenniet till

uteslutande del tillgodoräknats de börsnoterade bolagen. Även om ett antal börsintroduktioner skett, har de vare sig till antal eller omfattning återspeglat det behov som funnits – framförallt i de s.k. tillväxtföretagen inom framtidsinriktade högteknologiska branscher.

Riksdagens beslut, med anledning av regeringens proposition 1989/90:88 om vissa näringspolitiska frågor, att inrätta ett antal storregionala riskbolag är enligt vår mening helt felaktigt. Det innebär ett ökat institutionellt ägande av småföretagen och står i strid med vårt mål om ett spritt och enskilt ägande. En reformering och utvidgning av aktiefondssystemet kan däremot öppna nya möjligheter och vara en väg för riskkapitalförsörjningen i icke börsnoterade företag.

Ge allmänheten möjlighet att spara i mindre företag

Centerpartiet instämmer i propositionens förslag att både öka värdepappersfondernas placeringsinriktning, riskprofil och placeringsmöjligheter. Det senare företrädesvis i derivatinstrument som optioner och terminskontrakt. Detta är också förslag som helt ligger i linje med de av EG antagna minimireglerna för sådana fonder.

Fortfarande innebär dock regeringens förslag att endast 10% av värdepappersfondernas riskprofil får omfatta icke börsnoterade papper.

Från centerpartiets sida har vi tidigare – bl a i motion 1989/90: N 57 om vissa näringspolitiska frågor – framfört förslag om inrättande av särskilda riskkapitalfonder med en högre andel icke börsnoterade papper som för den enskilde skulle medge särskild avdragsrätt i inkomstdeklarationen. En kompletterande lösning – för att ytterligare underlätta handeln med icke noterade aktier – är att utveckla systemet med allemansfonder.

Centerpartiet anser därför att det inom ramen för förslaget till ny lag om värdepappersfonder bör öppnas möjligheter för värdepappersfonder med en högre andel icke börsnoterade papper än vad den nuvarande 10-procentsregeln medger. En anpassning av lagförslaget – företrädesvis i 18–24 §§ – skulle skapa sådana möjligheter. Det bör ankomma på vederbörande utskott att utarbeta ny lagtext.

Hemställan

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen med anledning av proposition 1989/90:153 som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av inrättande av särskilda riskkapitalfonder för att stimulera sparande i icke börsnoterade värdepapper med syftet att främja riskkapitalförsörjningen för mindre företag,

2. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:153 i denna del beslutar om ändring i förslaget till lag om värdepappersfonder i syfte att öppna möjligheter för ett ökat sparande i icke börsnoterade värdepapper i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 13 juni 1990

Mot. 1989/90
N78

Per-Ola Eriksson (c)

Börje Hörnlund (c)

Roland Larsson (c)

Sven-Olof Petersson (c)

Kjell Ericsson (c)

Håkan Hansson (c)

Marianne Andersson (c)
i Vårgårda

Kersti Johansson (c)

Göran Engström (c)

Gunhild Bolander (c)

Ivar Franzén (c)

Jan Hyttring (c)